

Warszawa, dnia 26 września 2022 r.

L.Dz. 1/09/2022/ZK

Szanowny Pan
Zbigniew Rau
Minister Spraw Zagranicznych
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej jest organizacją społeczną, której statutowym celem jest podejmowanie działań na rzecz przestrzegania praw człowieka i przeciwdziałania nierównemu traktowaniu. Dążąc do wprowadzenia zmian systemowych w prawie i polityce społecznej, podejmujemy działania z zakresu litygacji strategicznej, bierzemy udział w konferencjach, konsultacjach aktów prawnych, komentujemy przepisy prawa, sporządzamy ekspertyzy i opinie, prowadzimy badania i monitoringi. Zajmujemy się także działalnością edukacyjną i informacyjną. Jako organizacja społeczna zajmująca się wsparciem migrantów i uchodźców, chcielibyśmy zwrócić Pana uwagę na niepokojące informacje dotyczące praktyki niewydawania wiz do Polski obywatelom Rosji.

Z zaobserwowanej przez nas aktualnej praktyki urzędów konsularnych i deklaracji przedstawicieli Ministerstwa Spraw Zagranicznych wynika, iż wize wydawane są wyłącznie obywatelom Rosji, którzy z racji wykonywanej pracy muszą przekroczyć granicę polsko-rosyjską, m.in. kierowcom ciężarówek, dyplomatom, a także osobom posiadające Kartę Polaka, członkom rodzin obywateli Polski i innych państw UE¹. W ocenie Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, narusza to przepisy prawa unijnego oraz międzynarodowego. Obecnie obowiązujące przepisy prawne nie dają podstaw do odmowy przyjmowania wniosków o wydanie wize od obywateli Rosji niemieszczącym się w powyższych kategoriach. W szczególności takiej możliwości nie przewiduje Wspólnotowy Kodeks Wizowy. Ponadto odgórna odmowa przyjmowania wniosków

¹ PAP - MSZ pracuje nad koncepcją, która pozwoli na niewydawanie wiz Rosjanom, dostęp: <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1397854%2Cmsz-polska-pracuje-nad-koncepcja-ktora-pozwoli-na-niewydawanie-wiz>

wizowych od obywateli Rosji wyłącznie ze względu na ich obywatelstwo może stanowić formę dyskryminacji. Jak wskazuje zaś, art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, zakazana jest wszelka dyskryminacja, w szczególności ze względu na pochodzenie etniczne.

W ocenie Stowarzyszenia, aktualna praktyka może także naruszać prawo cudzoziemców do poszanowania życia rodzinnego. Wstrzymane zostało wydawanie wiz członkom rodzin obywateli Rosji, którzy legalnie przebywają w Polsce. Przyjazd tych osób może być konieczny np. w sytuacji choroby członka rodziny, który przebywa w Polsce, bądź w celu realizacji prawa do życia rodzinnego. W ocenie Stowarzyszenia należy zapewnić członkom rodzin obywateli Rosji, którzy legalnie przebywają w Polsce, możliwość aplikowania w polskich placówkach konsularnych o wizę.

Ponadto, nasze wątpliwości budzi wstrzymanie wydawania wiz w celu realizacji zezwolenia na pobyt czasowy w celu łączenia rodzin. Należy podkreślić, iż dla wielu osób procedura łączenia rodzin jest jedyną szansą na prowadzenia życia rodzinnego. W szczególności dotyczy to cudzoziemców, którym nadano statusu uchodźcy lub przyznano ochronę uzupełniającą na terenie Polski, a także innych osób wymienionych w art. 159 ust. 1 pkt 1 Ustawy o cudzoziemcach, w stosunku, do których istnieją obiektywne przeszkody do prowadzenia życia rodzinnego w innym państwie niż Polska. Jak wynika z preambuły Dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin, celem wprowadzenia procedury łączenia rodzin jest ochrona komórki rodzinnej i ułatwienie integracji obywateli państw trzecich. Ponadto, Dyrektywa wskazuje na konieczność uwzględnienia szczególnej sytuacji uchodźców pod kątem powodów, które zmusiły ich do opuszczenia swojego kraju oraz uniemożliwiają im tam prowadzenie normalnego życia rodzinnego. Na konieczność zapewnienia jedności rodziny uchodźców, zwraca również uwagę Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych stwierdzając, iż *Zasada jedności rodziny działa nie tylko wtedy, gdy wszyscy członkowie rodziny zostają uchodźcami w tym samym czasie. Stosuje się ona także w przypadkach, gdy jedność rodziny została czasowo przerwana przez ucieczkę jednego lub więcej jej członków.*² Mając na względzie powyższe, a także art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: EKPC), przy podejmowaniu decyzji o wstrzymaniu wydawania wiz dla obywateli Federacji Rosyjskiej, należy uwzględnić prawnie chroniony interes osób, które ubiegają się o wizę w celu realizacji zezwolenia na pobyt czasowy w celu łączenia rodzin, a w szczególności ich prawo do

² Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców, *Zasady i Tryb Ustalania Statusu Uchodźcy zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu uchodźcy z 1951 r. oraz Protokołem dodatkowym do niej z 1967 roku*. Podręcznik, 2007

prowadzenia życia rodzinnego. Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej „ETPC”) dotyczącego łączenia rodzin wynika, iż zakres obowiązków państw w zakresie dopuszczenia członków rodziny na terytorium danego państwa zależy od szczególnych okoliczności danej sprawy i interesu państwa. Na podstawie art. 8 EKPC, odpowiednia równowaga musi być zachowana między interesem indywidualnym a interesem państwa.³ Z powyższego jasno wynika, iż sprawy dotyczące łączenia rodzin muszą być rozpatrywane indywidualnie, a blankietowe odmowy połączenia z rodziną – np. oparte tylko na kryterium obywatelstwa – nie są dopuszczalne. W ocenie ETPC, jedność rodziny jest podstawowym prawem uchodźców i prawo do połączenia z rodziną jest kluczowe dla odbudowy życia rodzinnego przez osoby, które uciekły z swojego kraju pochodzenia. Istnieje zgoda na poziomie międzynarodowym i unijnym, że uchodźcy powinni móc korzystać z procedury łączenia rodzin na zasadach bardziej korzystnych niż inni cudzoziemcy.⁴ Ponadto działania państwa dotyczące łączenia rodzin muszą być w zgodzie z wymogami określonymi w art. 14 EKPC. Jeśli państwo dopuszcza łączenie rodzin w przypadku określonych cudzoziemców, to musi to się odbywać z poszanowaniem zakazu dyskryminacji.⁵ Traktowanie osób, których sytuacja jest taka sama lub podobna, w odmienny sposób ma charakter dyskryminacji, jeśli nie istnieje obiektywne i racjonalne uzasadnienie dla tego odmiennego traktowania.⁶ Tymczasem umożliwienie ubiegania się o wizę w celu połączenia z rodziną obywatelom Rosji, którzy są członkami rodziny obywateli RP lub UE, oraz obywatelom innych państw niezależnie od tego czy są członkiem rodziny obywateli RP lub UE czy nie, a brak takiej możliwości dla obywateli Rosji, będących członkami rodziny obywateli państw trzecich mieszkających w Polsce, w tym uchodźców, nie znajduje żadnego uzasadnienia. Należy przy tym przypomnieć, że ETPC jasno podkreślił, iż jakiegokolwiek różnicowanie sytuacji osób w oparciu o – wyłącznie lub w znacznym stopniu – ich pochodzenie etniczne nie jest dopuszczalne we współczesnym społeczeństwie demokratycznym. Dyskryminacja na podstawie, m.in., pochodzenia etnicznego danej osoby jest formą dyskryminacji rasowej.⁷ Powyższe wnioski ETPC stosuje się per analogiam do różnicowania sytuacji cudzoziemców wyłącznie ze względu na ich obywatelstwo.

³ wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 09.07.2021 r., M.A. v. Dania, skarga nr 6697/18, par. 43,

⁴ wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 10.07.2014 r., Tanda – Muzinga v. Francja, skarga nr 2260/10, par. 75

⁵ wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 06.11.2012 r., Hode i Abdi v. Wielkiej Brytanii, skarga nr 22341/09, par. 43

⁶ j.w., par. 45

⁷ wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24.05.2016., Biao v. Danii, skarga nr 38590/10, par. 94).

W ocenie Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, w przypadku procedury łączenia rodzin, odmowa wniosku o wjazd i pobyt członków rodziny ze względu na porządek publiczny, powinna zapadać jedynie wyjątkowo, po indywidualnym rozpatrzeniu sprawy.

Zwracamy również uwagę na konieczność uwzględnienia przy wydawaniu wiz, obywateli Federacji Rosyjskiej, których przyjazd do Polski jest konieczny ze względów humanitarnych m. in. aktywistów, niezależnych dziennikarzy, członków opozycji. Odgórne wstrzymanie wydawania wiz do Polski może utrudnić tym osobom poszukiwanie ochrony przed prześladowaniami.

Mając na względzie powyższe, prosimy o niezwłoczną zmianę praktyki w zakresie odgórnej odmowy przyjmowania wniosków wizowych od obywateli Rosji wyłącznie ze względu na ich obywatelstwo, pouczenie polskich placówek konsularnych znajdujących się na terenie Rosji o prawnym obowiązku przyjmowania wniosków wizowych od obywateli Rosji, a także o konieczności uwzględnienia prawa do życia rodzinnego oraz kwestii humanitarnych przy wydawaniu wiz obywatelom Rosji. Ponadto, prosimy o poinformowanie nas o podjętych krokach w celu zmiany aktualnej praktyki

Z poważaniem,

Katarzyna Słubik
PREZESKA ZBIÓRÓW
Stowarzyszenia Interwencji Prawnej